roman istrati

vestirile

roman istrati

v e s t i r i l e

Editura MUȘATINII
7 septembrie 2018

Proiect editorial realizat cu sprijinul
CONSILIULUI JUDEŢEAN SUCEAVA
Preşedinte: ***Gheorghe FLUTUR***

Centrul Cultural „Bucovina” Suceava

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

ISTRATI, ROMAN
Vestirile / Roman Istrati. - Suceava : Editura Muşatinii, 2018
ISBN

821.135.1

Editura „Muşatinii”
Suceava, str. Tipografiei nr. 1,
Tel. 0230 523640, 0757 076885 **(I.D.)**
Director general: *Gheorghe DAVID*

tipar: **Grup Mușatinii**
tipografie · editură · producție publicitară
SUCEAVA, tel.: 0230 523640

b a r b u t

7 septembrie

n-am norocul în scripte de os
pe zar nu există numărul șapte
pe podeaua zodiei mele un aer
mătură frunze de lapte

mă tot sperie boli prin carne și tac
și vai, tu, sângele meu – neatinsule
lungi păsări te cutreieră noaptea
cum ar cutreiera singuratice insule

iată plăpândele rânduri din palmă
stinghere de frică și de durere
vai, umezitelor, sunteţi ca cerul
umbrindu-l o ploaie de miere

pământiu, cu ochi de fân îndulcit
îmi intră un taur prin venele slabe
intră mugind adânc, obosit
cum intră frigul încet în silabe

și când te vei stinge, gândule? – când
o carne îţi va alunga speriindu-ţi steaua?
căci văd în somn cum voi căuta aiurând
un nufăr
cu care să-ţi curăţ tejgheaua

elegia ţiganilor

munte, în trupul tău de lumină
cocoșii-nnoptează-ntr-un cântec de seară
lângă focul uscat și pâinea amară
cohorte înalte se-nchină

o șatră de vine nomadă, pustie
cu pasul domol ca vuietul ierbii
îţi poartă fiinţa în izvoare cu cerbii
și-adoarme cu brazii-n chindie:

în pacea sfinţită de ceasu-mpăcării
cuţite înalte așteaptă botezul
când fecioare-aplecate-n gură cu crezul
cinstesc masa cu semnul uitării

martie

tovarăşe poet,
eu sunt muncitor
şi pot să vă povestesc doar
cum arată o galerie de mină,
dar cred că asta v-ar plictisi
sau v-ar supăra:
am adus un mărţişor
şi vreau să vi-l prind în piept;
nu vă uitaţi la mâinile mele
că sunt aşa butucănoase şi murdare,
ele îmi tremură doar
că sunt foarte emoţionat;
prietenii mei de echipă
pentru că au auzit de dumneavoastră
vă roagă să veniţi odată la noi la munte
să vedeţi cum arată zăpada
şi să nu vă supăraţi, dar ei spun
că în versurile dumneavoastră
care sunt foarte frumoase
tocmai asta lipseşte cel mai mult
şi mai mult

onorată instanţă,
sunt învinuit pe nedrept că m-am gândit la moarte
pentru că chiar în momentul acela
mugurii începuseră să crape de ziuă
şi jur că acesta este un argument în favoarea mea

nunta

ce fum albastru umple casa noastră
din nou îl simt prin sânge colindând
mor goi și albi castanii la fereastră
peste obrazul lunii fulgerând

prin umbra florii umedă tăcere
dansează lutul gata să se-aprindă
cu furca mama-mpunge speriată
păpușa nopţii răstignită-n grindă

abia-mi vestesc surorile botezul
când frigul mi se rupe peste oase
cu glasul negru o șopârlă-mi spune
că lumânările au nins prin case

spartă lumina s-a prelins din mine
și-n sânge îmi veghează un cocor
doar mama ia-n lopată lutul morţii
cu care neștiut o să mă-nsor

gând (3)

nimicul ce există își cunoaște
cu firea ideala nemișcare,
astăzi murind învaţă a se naște
mâine născându-se în sine moare

și legile tămâie prin obiecte
ar mucegăi de grea singurătate,
par bune uneori sau par infecte
după cum voia noastră le socoate

ridică varul lumii ca să vezi
noroiul arătând semeaţă fire,
curat e mortul, vai, murdară ziua
căci de unesc doar prin deosebire

prea mulţi gândaci în ceruri se aprind
o stea își arde lâna biruinţei,
prea mare-i nemurirea, noi fiind
doar sluga întâmplării și-a voinţei

și la sfârșit, sfârșitul existând,
un trecător voind să-și spele faţa,
din două cumpeni va alege singur
noroiul sfânt sau poate dimineaţa

ţară de sus

ţară de sus, numai în sus ridici
numele tău, istorie străveche
Carpaţii sunt eroi și mucenici
și sunt Carpaţi ce nu mai au pereche.

Aurul cald și mugurii cărunţi
sunt mari săgeţi la frunte luminându-ţi
îţi suntem fii cum alţii nu mai sunt
iar tu ne ești părinte bun la rându-ţi.

Ctitor de fapte ești și bărbăţie
și ctitor împlinirilor de mâine
te-au apărat în timpurile vitregi
mirosul de rășină și de pâine.

ţară de sus, fecior curat și mândru
de-un neam cu toţi feciorii și de-o fire
te prinzi în hora sfântă, românească
în hora ce se cheamă nemurire.

somn

e-n apă și-n crengi și-n oase lumină
și bruma e un abur de cretă
retina ne-o sparge cu o răcoare
subţirele zbor de egretă

e-n trestii sfiita carne de mire
și auru-l vezi în negi de porumb
odihna apei ţine-n plutire
sfioase petale de plumb

în cer mesteacănul palid aprinde
neliniștite trepte de untdelemn
festin în care vântul ciocnește
crinii uscaţi de ploaie
crinii de lemn

necuvios de simplu și curat
trece un vaiet sângeriu prin vie
clopotu-și sparge-n gură fluturi
lăptoși ca osul sfânt
de păpădie

și aerul trist se înfășoară-n aer
ca într-o infinită cavernă
ca într-o tâmplă din care, șiroind,
somnul roșu
se scurge pe pernă

gând (1)

doamnă, nu-mi place cuvântul discurs
îmi pare mai mult o pană bolnavă
coborând peste varul cu care ascundem
pereţii înalţi de otravă

nu-mi place cuvântul discurs și nu-mi place
orgoliul ţipat prin pieţe mărunte
iar pacea noastră, de-i pace, înseamnă
coroană de spini peste frunte

semnele bune sunt mult prea ascunse
prin pădurea de ceaţă, amintiţi-i, departe
noi orbi trecem vânători de putere
de la moarte pornind către moarte

dăruiţi-mi acum un fluture orb
ferit să-l învăţ zborul de noapte
peste legile zilei ce astăzi păzesc
viermii copţi prin poamele coapte

fratelui meu

mă pui să zgârii crengile de aur
dar singure aceste crengi dau sânge
când nevoiţi le dezbrăcăm de haina
ce le ascunde galbena putere;
cuvântul aspru ca un zbor de graur
găsind durere-ncepe a se plânge
cum ursul, sângerând, învaţă taina
de-a sparge toamna nucile de miere

povești voi scrie dacă timpul cere
și despre colţii ierbii voi vorbi
cum stau ascunși în fiecare noapte
și ard precum un fagure de ploi,
vina aceasta-i dulcea mângâiere
ce-o lasă taurii trecând prin vii
când singuri fulgeraţi cu bob de lapte
se-neacă prin pâraie albi și goi

gândacii sub căpiţe tăinuiesc
roua de mac silind-o să-i asculte
în staul mai scâncește câte-un miel
și-mi fac din noapte singura mea hartă,
altă poruncă nu mai împlinesc
și ţine minte dacă-mi ceri prea multe
că mâine te voi întreba la fel:
aceste vorbe cine mi le iartă?

miezul adânc

ridicaţi-vă dar că zăpada-i părere
și-n ea nu se află nici o cauză certă
căderea ei e o simplă cădere
și uimirea o face să ne pară inertă,
nici cu simţul dintâi, nici cu cearcănul minţii
nu vei bate cărări ce-s bătute de veci
și căldura topind măsurate cuvinte
le renaște de fapt mai egale, mai reci

șopârlă albastră strecurându-se-n cer
răcoarea-și aprinde cămașa ei veche
noi trecem tăcuţi prin somnul grădinii
cu cireșe de bronz la ureche

ascunde deci miezul adânc, de metal
un fluture galben ne cheamă, ne strigă
și-n vis vei privi acest animal
cu ochi tulburaţi
de ferigă

peste toate gândește steaua ta luminând
o liniște fără căderi și elogii;
și-n rest nu mai știu decât aerul sfânt
ce mișcă exacte
și mari orologii

vorbă grea

stăm rezemaţi lângă pridvorul serii
salcâmii dau în lacrimi de tămâie
tata-și aprinde lacom o ţigară
fumul se sparge peste lemnul porţii
bem liniștiţi otrava lui amară

pe drum nu-i nimeni, sus o cucuvaie
blestemă-n podul șurii răstignită
peste fântână moare-ncet o stea
tata se-ntoarce să-mi arate cerul
eu îmi ucid în gând o vorbă grea

am stat o noapte cu genunchiu-n gură
și-a viscolit cu stele prin ogradă
am scos târziu lopata și toporul
copii au dat în geamăt de durere
melcul încet și-a tras în somn piciorul

și foc, apoi, ninsoare de jeratic
fum gros cât pentru ultimul război
și sânge mult de flori ucise-n rouă:
lumină cât amiaza nu încape
sub pleoapa zilei despicată-n două

acum stăm triști și ceru-i orb de stele
tot cu genunchiu-n gură, amorţiţi
și nu știu de ce tata nu-mi dă voie
că mâine va veni să mă gândesc
la poarta noastră milogind

chiar noe

împotriva lui Sisif

stăm aici așteptând pe Sisif de o vreme
și-n cameră fumul e ud de când zace
în candela scundă, uleiul se teme
și arde în somn, fără pace

pe jos răsturnaţi mor sâmburii goi
din care cu frică băut-am povara
războiul pornit se întoarce-napoi
și noaptea sub talpă-și strivește ţigara

așteaptă un munte întreg de izbândă
acum, la sfârșit, pe umeri să-ţi cadă;
rachiul ne arde în piept cu osândă,
ce acru rachiu și ce dulce zăpadă!

am tăiat din osia lungă a morţii
săbii cu care să baţi o cetate,
tâlharii ascunși în măduva porţii
sărind te-or lovi pe la spate

și vino, Sisif, căci începe să doară
vorba turnată-n ulcioare mărunte
sute ca tine așteaptă afară
să vadă cerbii lovindu-se-n frunte

cei mai răniţi soldaţi

războiul nu se face cu ode sau cuvinte
războiul nu îl fac reporterii de front
tranșeea este blidul sărăcăcios și bont
în care libertatea stă-n boabele de linte

după ce spargi șuviţa de sânge inutil
cu regi buboși și doamne poţi face mare praznic
și-alături, lângă regi, vezi lingav cum petrec
pe-un hoit de ceară muște într-un festin obraznic

căci regii proști îi naște poporul la beţie
îi naște o lumină care pe străzi vomită
un aer huligan care ridică fuste
cucoanelor căzute cu mâzga în ispită

cei mai răniţi soldaţi au rana înăuntru
ascunsă sub tunica subţire de nămol
cu unghia de mac dacă le zgârii fruntea
ai sentimentul aspru al unui trist viol

cei mai răniţi soldaţi au trup indiferent
cât văd cu ochii moartea li se întinde-n faţă
cu ţuica ce-i scuipată din ţevile de pușcă
se-mbată prin tranșee până le vine greaţă

vai, între curăţie și umbră cum îi vezi
trecând așa, răniţi, prin gândurile lor
la sete ei beau smârcul din coaja păpădiei
și gura li se umple ca de un prost lichior

războiul nu se face cu ode sau cuvinte
războiul nu îl fac reporterii de front
tranșeea este blidul sărăcăcios și bont
în care libertatea stă-n boabele de linte

acuarelă

mamă, îţi scriu din catedrala Köln
enoriași de lână se închină
din mâna lui Iisus lumina cade
uscată ca un colţ de ghilotină

burghezi de stambă și burghezi de lemn
sfioși lasă bancnote prin altar
știu cruce-a face mult mai abitir
decât înjură ultimul birjar

banu-i pestriţ ca o putoare sfântă
vânduţii-i ling picioarele și ochii
vândutele se dau la drumul mare
pentru rachiu și pentru două rochii

mamă, îţi scriu din piaţa de la Köln
timpul e ars ca un coltuc de pâine
marchizul cu joben de cositor
își plimbă-ncet imaginarul câine

e toamnă, ploaia scuipă rar și aspru
prin edificii luna-i un regret
ziduri se clatină și-n cer un idol
se năruie încet, încet,
încet

zoologie apuseană (I)

vorbesc fără a ști pe nume cine sunteţi
vă văd prin cafenele, prin cârciumi sau biserici
evlavioși sau tandri compătimiţi sau râdeţi
căminele ticsite de proști sau de isterici

iată un domn distins cu mulţi aghiotanţi
a dobândit se pare poziţie grăsuţă
are și-o casă-n care golașe lenevesc
fetiţe priponite de câte-o condicuţă

marmura vi se pare prea goală și stupidă
vi se par proști cei care fac donaţii
și urinaţi prin sălile în care
se dau titluri și decoraţii

când lumea râde voi vorbiţi de popi
iar de-i război o duceţi în beţii
și fac prinsoare că-n momentul acesta
pierdeţi la poker zeci și zeci de mii

o grea zădărnicie vă face sa să fiţi
cu sufletul ca mâzga din bălţile stătute
din inutile arderi copilăria voastră
trece-n copilăria numită senectute

n-aţi cunoscut vreodată putoarea din obiele
pe la serate vouă sigur nu vă e frig
furaţi discret căci asta e ceea ce se cheamă
democraţia bună a sfântului câştig

poem împotriva poluării mediului înconjurător

crinul strigă lozinci pentru dreptul de a respira
peştii fac demonstraţii în deşuchiate acvarii
pentru carnea lor transformată în cherestea
pădurile cer majorări de salarii

tăios și albastru numai sângele de șopârlă
a rămas să zgârie pieptul și ochii
și iată, zăpada din betoane și fier
își croiește eterice pardesie și rochii

ceaţa bate cu nuiaua de sticlă-n fântână
de spaimă iezii-ţi ling bubele de ficat
în lume numai un zarzăr înflorit și nebun
se plimbă cu gândul tumefiat

discipoli de lemn primesc decoraţii suave
le ard în piept de bucurie meduzele crude
la marginea lumii răbdător un filosof
încearcă să aprindă chibrituri ude

prea instruiţii gândesc totul cu șublerul
până și cocsul murdar care-și desface porii
iar dintre toţi ce-au rămas doar grădinarii
mai aderă la înalta moralitate a florii

talcioc

o tabacheră palidă, căruntă,
un bob de aur, așchii de piper
și trandafiri de lemn se vând sau chiar
tablouri cât o unghie de cer

miros de oameni și miros de cai
se-amestecă în gustul de argilă
un flutur ambulant își lasă solda
pe o cămașă râncedă, umilă

bărbaţii tuciurii pe-un colţ de sticlă
o socoteală încruntată scriu
între butoaie moi aerul doarme
cu mintea afânată de rachiu

o pânză de sudoare și de praf
se descompune galbenă și calmă
ca o bătrână numărând în gând
bănuţii umeziţi și stinși în palmă

e soare și-un ciudat vinde zăpadă
dintr-o căldare groasă de alun
plozi furișaţi și răi îndeasă-n pipă
o pieliţă uscată de tutun

pașii strivesc pe sub bocanci silabe
buze subţiri un nenoroc înjură
un grădinar dezbracă un cireș
de fracul mirosindu-i a tinctură

și lumea ţipă, caii, banii ţipă
aerul scuipă flori necunoscute
și-ascuns într-un surtuc de vinilin
doar un bătrân posac
vinde minute

declaraţia unui crin
către inspectorul de poliţie

domnule inspector de poliţie, declar
că sunt mai slab decât o zăpadă;
arme nu am, iar mirosul meu
nu naște lupte de stradă

recunosc că înșel conștiinţele slabe
și că nemurirea mi-a deschis cont la bancă,
dar, deși mă vând pe arginţi, sunt mândru
când mă rupe suav o ţigancă

credinţa mea vă pare-un solz de cretă
cu ea copiii mâzgălesc desene;
personal nu-mi place cuvântul baionetă
și nici joaca cu bombe
lacrimogene

domnule inspector, n-am condamnări în afară de graţie,
ea este singura mea avere ilicită
fapt pentru care semnez această declaraţie
și vă doresc o duminică
liniștită

azilul de fluturi

orașul e o bucurie sub care se înghesuie
cu obrazul de pâslă clădiri costelive
ca o judecată săracă, stupidă
în care presari substantive

florăriile se transformă în dispensare
și lucrurile devin iarăși egale,
iar bisturiul schimbă carnea pe garoafe
și crinul pe amigdale

pe bănci de aer se ascund insomnii
ca un mușchi de zăpadă, ca o rană crudă,
ca un spital în care bandajele au
miros de purpură udă

și caldarâmul e o blană împușcată de flori
cu chipul neputincios și umil
e un fluture prelung îmbolnăvit de tifos
cutreierând din azil
în azil

însingurare

unde sunt pădurile de tămâie
și cerul cu-altarul înalt de rășină
unde-s peșterile adânci dintre stele
și merele tunând prin grădină

unde sunt păstrăvii cu ochi de zăpadă
buciumând târziu prin izvoare
unde-s cărarea cu haină de rouă
și turma de fluturi din soare

vezi, mamă, e liniște-n peștera mea
și noaptea e zi și ziua e noapte
dar liliecii bat timpul rămas
sub criptele albe de lapte

e ultima seară, mamă, când stai
să-mi asculţi ruga venită prin ceaţă
când vulturul alb se va rupe din brazi
pentru tine va fi dimineaţă

popas

pe nări caii scot o ciupercă de aburi
și-n crengi dimineaţa-i o lână bolnavă
tata stinge-n scrumieră încet, răbdător
așchii lungi și subţiri de otravă

frig ne-a cuprins deodată și ceaţa
înalţă ferestre mari de năvod
prin scorburi zăpada și aerul au
miros de salcâm și de iod

un cheag e cerul de ceară, de sânge
sau poate cenușă de mac spre amurg
noi trecem și brazii pe dealuri îmi par
amorţite cupole de burg

ne ducem, dar unde; nici tata nu știe
și palmele-s vânătă, dureroasă cerneală
focu-i un scrin și cenușa îmi pare
albastru tărâm de sfială

ne ducem, ne ducem către grădina
cu căpiţe de bronz diafane
ne ducem și chiotul nostru rămâne
numai în piatra
fără timpane

însingurare (II)

da, mamă,
liliecii bat flori de întuneric
peste fântâna uitată și pustie
cumpăna rupe ochiul de apă
și caii mor
legaţi de câmpie

da, am călcat cu umbrele ploii
până dincolo-n casa de-amiază
mi-au rămas palmele ude și-n cer
caii de lut mai nechează

vor rămâne la ultima cină
tot vinul și-o pâine de aur
eu plec în noaptea cu hulubi de zăpadă
și-mi freamătă-n somn un balaur

cocoșii albi mai fulgeră-n munte
și melcul aprinde ceara din ploi
singuri brazii-mi pregătesc veșminte
pentru judecata de apoi

celui nelumit

nelumite, mirosul de rouă te-a îmbătat
cana din care bei cearcănul lunii
și cântecul simplu rușinat ca un bănuţ
pe care ţi-l lasă în palmă tăunii

așchia ierbii ţi-a prins în călcâi înflorită
suavă petală de trandafir, apăsat,
nelumite, ce bronz de răcoare zbate
năframa ochilor tăi de băiat

crinul palmelor mamei încă te doare
toţi o uimire în jurul tău, o părere,
nelumite, oprește sunetul nopţii și vezi
cum ninge melcul în rugină de miere

cine-i în urmă, cine mai tace în faţă
peste ziduri din nou se preling lichenii de var
curăţie în tine, o, nelumite, zăpada
se așterne ca un ultim tipar

frate, tu râzi, lumina-ţi chinuie ochii
și zăpada, un spin de aer tumefiat;
ceasul nașterii iar a trecut și mai arde
doar ţipătul mamei ca un crin
încet fulgerat

satul

în satul meu nu se ajunge decât călare
nu-i nici gară și nu-s nici morminte
bună ziua nu dai căci nu sunt cuvinte
au murit toate-ntr-o gură de floare

iazu-i vechi de când lumea, săpat într-o vale
și-n ogoare nu-s nici haturi, nici semne
pământu-i trist și gol ca o carte
peste care-au trecut cuvinte nedemne

timp nu există, doar rar o fântână
ce-i soră cu moartea ori cu cerul e soră
mai scoate cu mâlul adânc din pământuri
câte-o buză de cană, câte-un an, câte-o oră

nu mă mai știe nimeni pe-aici
și moartea-și macină singură dinţii
clopotul atins de mult cu o stea
m-a uitat și el, m-au uitat
și părinţii

tablou

e altfel de soare sub cortul de pânză
și altfel de lună și altfel de vânt
e altfel sarea uscată pe brânză
și vinul e altfel, mai sfânt

poate cochilia mică de gheaţă
rotundă ca sfârcul umed de fată
e amfora din care fără viaţă
beau apa cea mai curată

poate-ngheţat înalt și frumos
cu nirvana aceasta în pleoape
cocoșii de munte i-adun de pe jos
în turme de os, peste ape

caut muzica acestui ţinut
în care urșii dorm sub zăpadă,
în care melcii fără-nceput
se-alungă prin ploi, să mă vadă

starea grădinii

în sfârșit a trecut uscăciunea și iată
buba ploii s-a spart peste vie
umed de ură caisul se zbate
cu trupul bolnav
de epilepsie

vai, trandafirii-s însângerați de brumă
nervii îi împușcă pe sub piele
botul lor e o avere tristă
ca un post lipsit de santinele

târziu ca un melc putrezit se ridică
din scorburi ceața subțire, golașă
bradul și-a mușcat buza și țâșnind
sângele l-a stropit pe cămașă

un aer beat își clatină vederea
în țeasta nopții fluieră nucii
și-ncet doar ca un nerv de fluture tata,
stând în pridvor, își coase trist papucii

însingurare (III)

nu știu de ce cu fiecare toamnă
ograda noastră piere în cuvânt
castanii mor cu plânset greu de ceară
și casa-și lasă pleoapele-n pământ

nu știu de ce o vrabia de lut
ţipă sub cerul spart ca o fântână
de ce căsuţa noastră de tămâie
a adormit cu stelele bătrână

nu știu nici crinul meu
de ce s-a ofilit printre cuvinte
de ce atâţia fluturi plâng
în rugăciunea lor pentru veșminte

și pietrele se-agită prin pâraie
iar brazii-au nins rășină peste ele
eu am să trec prin casa lor de apă
mai sus, în noaptea dintre stele

colecţia de fluturi

*

acesta
care ţine ochii închiși
de parcă ar asculta liturghia
e bunicul
și a făcut războiul la cavalerie

*

ea e victoria
și e cea mai frumoasă
părul îi cade ca un strugure
până în genunchi:
nu-i decât o fotografie
pentru că ea a murit când era tânără

*

aici e mihai vărul meu
care într-o seară l-a convins pe tata
să dea pământul la colectiv:
de atunci n-a mai fost pe la noi

*

aceasta e o poză a lui ion creangă
de care tata spune
că ne-nrudim toţi cu el

*

tot bunicul care
neavând apă
când se rade
își moaie barba cu vin

*

acesta e unchiul meu
care are cea mai frumoasă casă din sat
satul e chiar pe graniţă

*

aici e mama
cu bocanci de soldat și catrinţă
când era cea mai bună elevă de la liceu

*

fratele în timpul războiului
stătea la poartă
cu o bucată de chec
sau o sticlă de votcă
după ce fel de soldaţi
treceau prin sat:
unii mai răi sau mai orbi
intrau prin case și împușcau în icoane

*

sora mamei
venind de la munte pe jos
a scăpat cocoșul în apa siretului
cocoșul mare pe care voia să ni-l aducă
după ce a primit telegramă
că mă născusem

*

aici e tata
dacă în 42 nu scăpa de încercuirea
ce la cotul donului
apoi
nu știu dacă eu mă mai nășteam

*

asta e o poză mai ștearsă
la care nu se uită nimeni
e un văr care în timpul războiului
și-a cumpărat un pistol
și cămașă de molid
și spunea că face rebeliune

*

aici e unchiul
care atunci când s-a întors din război
i-a adus mamei o păpușă
păpușa avea un metru
și era făcută din ciment
tot războiul unchiul meu a mers pe jos

*

când m-am născut
tata care era la munte
le-a dat prietenilor lui de băut
până când n-au mai putut
când l-au întrebat cum mă cheamă
și-a adus aminte că nu știe
de fapt nici nu știa că sunt băiat
și nu fată, așa cum își dorise el

*

caisul, toamna,
și unchiul gheorghe
care nu s-a ridicat din șezlong
de când eram eu copil
uneori râde
alteori strigă după ordonanță
în rest fumează și dă ordine
când nu-i nimeni în jur

*

el e vasile
care strânge bani vechi
totdeauna la ședințele de sindicat
își prinde-n piept
o medalie de merit

*

aici e bunicul
care având 80 de ani
spune că nu poate veni
la noi la oraș
pentru că sunt prea înalte trenurile

*

petru horea cel mai bine
în rest era mucalit
acum lucrează la mină
și-i ras în cap

*

frate-său mai mare
a plecat prin 40 în america
și ne tot scrie de acolo
cum îi viața prin aziluri de noapte:
petru i-a răspuns că și-a luat și el mașină

*

aici e mama
când și-a cumpărat prima oară batic
era în 1957

*

el e tomiță
care la armată spunea
cel mai tare și cel mai frumos
„să trăiți!”

*

aici e gheorghe
într-o iarnă când mergea cu steaua
și l-a prins instructorul utece
și l-a întrebat ce mai face
iar gheorghe i-a răspuns
că el păstrează obiceiurile:
deasupra capului
steaua era coaptă ca un măr

*

mama fierbea ceai pentru condamnați
în alt loc departe
direct pe pământ
tata scria versuri cu țeava puștii
schijele se opreau în peretele casei
era noapte și pe mine
mă trimiseseră să caut o lumânare

*

pe gardul bisericii
din sat de la noi
cineva scrisese:
„atenție, pericol de moarte!”

*

l-am întrebat pe tata:
de ce mor oamenii?
el a prins o muscă
și i-a rupt capul

*

când eram mai mare
tata a desfundat o sticlă de rachiu
în ea stătea un păianjen cu cruce
înainte de a înghiți păianjenul
tata mi-a urat multă sănătate

*

unchiul ștefan mi-a spus
că în timpul războiului
veneau tot felul de soldați
și luau ceasuri
și le prindeau de amândouă mâinile
de la încheietură până la umeri
pe care și le atârnau de gât

*

când a căzut bunica din cireș
ținea morțiș să-i facă
dulceață din cireșe amare
am văzut prima oară
cum arată mașina salvării
s-a făcut la noi acasă
un fel de sărbătoare ciudată
unde toți plângeau;
cred că bunica se supărase pe mine
o tot întrebam ce mai face
și nu vroia să-mi răspundă;
tot atunci am mirosit și tămâie

*

într-o zi mama a spus
că o doare inima
tata a urcat-o repede într-o căruță
și a plecat cu ea la oraș, la doctor,
niciodată n-am înțeles
de ce a luat tata atunci
atât de mulți bani la el

*

mai demult
l-am întrebat pe tata
dacă a purtat vreodată culoarea verde
el mi-a zis ceva urât
de bunica mamei

*

odată, fiind copil,
îmi pierdusem zmeul de carton
prin cer
când l-am prins înapoi
era plin de găuri;
atunci stăteam chiar pe graniță

*

tata bea lapte
cu mâinile făcute căuș
rachiul tot la fel îl bea

*

tata-mi spune că decebal
își tăia pâinea și dușmanii
cu același cuțit

*

tata avea cearcăne lungi cât paltonul
și s-a bucurat mult
când a văzut că mă bărbieresc și eu
prima oară

*

noaptea veneau tot felul de oameni
și multe mașini
să-l caute pe tata
nu-l găseau niciodată
pentru că în fiecare noapte
tata se suia în bradul din fața porții
și dormea legat acolo
când l-am întrebat de ce face asta
mi-a spus o poveste cu niște canale
din care n-am înțeles nimic
și pe deasupra s-a mai și supărat

*

până acum câțiva ani
lângă sfatul popular
era statuia lui alexandru ioan cuza
văd că acuma au schimbat-o
și au pus una nouă
cea veche era încă din timpul războiului
ciuruită de gloanțe

*

lângă cimitirul din sat de la noi
este și cimitirul eroilor
nu înțeleg de ce lumea
nu se duce niciodată acolo

*

aici, când țineam în mână
primul penel,
ce penel frumos era ăla:
puteam scrie cu el
orice voiam
acum mi l-a furat cineva
sau poate că eu singur l-am pierdut

*

pe masă, plăcinte, rachiu,
iepure și sarmale,
e onomastica la care tata a strigat:
„când ne va fi mai rău
apoi așa să ne fie!”

*

odată mergând cu tata la vale
în câmpie
am ajuns la o apă mare
când l-am întrebat de ce nu trecem apa
mi-a răspuns că nu avem drum încolo
și-apoi, ca s-o trecem, trebuiau tot felul de acte
când l-am întrebat cine locuiește dincolo
mi-a spus o poveste lungă
cu ștefan cel mare și cu niște cetăți
nici nu știu ce mi-a venit să-mi amintesc
de lucrul ăsta tocmai la ora de istorie

*

la țară, în spatele casei, în grădină
tata încă n-a astupat
gropile mari de la tranșee

*

când era tânăr
bunicul a fost ordonanță la cavalerie
într-o zi mi-a spus că a lustruit
copitele calului cu cremă neagră
mai tare decât cizmele colonelului
și-a râs ciudat în palmă
de parcă s-ar fi ascuns de cineva

*

într-o zi de paște
popa mi-a dat în biserică
vin cu lingurița
eu ca un diavol am suflat în linguriță
stropindu-l pe anteriu
seara, am primit o bătaie de la tata
dar asta numai pentru că eram prea mic

*

„m-am ridicat din noroi
ca să ajung la oraș
și să-ți creez condiții
și acum tu nu te ții nici de carte
și te-ai apucat și de fumat!”
îmi spune mama

*

uneori noaptea
treceau pe lângă sat
trenuri mirosind a grâu și petrol
și a lemn crud tăiat
satul era chiar pe graniță
a doua noapte
trenurile se întorceau cu nisip

*

soră-mea maria
când s-a născut
era atât de mică și de roșie
încât tot timpul o spălam cu smântână

*

după ce treceau avioanele
și explodau toate schijele
mergeam prin sat
să vedem cine a mai murit
ce case s-au mai dărâmat
am auzit că așa făcea lumea
prin toate satele

*

pământul avea friguri
băteau și gloanțele
eram mici și ca să nu plângem
mama ne dădea să bem rachiu

*

vecinul nostru
s-a întors din război
și i-a dat nevesti-si două rochii
de mătase
ea tot cu catrință se poartă
pe la nunți și pe la înmormântări

*

– vârsta?
– 36 de ani
– ocupația?
– munca câmpului
– căsătorit?
– niciodată
– apartenența politică?
aici gheorghe s-a bâlbâit puțin
însă după aceea a răspuns tare și frumos
că el aparține de ceape popricani!

*

mâine începem să strângem via
îmi spune tata
a doua zi dimineață
când ne-am dus la vie am înlemnit
nu mai era nici un strugure
prima duminică după asta
ifrim, fratele tatei
care stă gard în gard cu noi
a luat premiu la sfatul popular
pentru cea mai mare recoltă din sat
când i-a dat diploma primarul i-a strâns inima

*

tată, de ce se sperie oamenii
cel mai mult și mai mult pe lumea asta?
ascuns în fân tata râde:
he, he, de legitimații!

*

tata stă pe marginea șanțului
și fumează:
uite, bă gheorghe, zice,
la prăvălie coada-i mai mică
decât la cârciumă
și doar nu-i duminică

*

când râde gheorghe
parc-ar bate ceasul primăriei
se aude până-n capul satului
asta era mai demult
tata-mi spune că acum se aude doar ceasul
gheorghe s-a-nsurat

*

după tejghea minuța zâmbește:
uncheșule, dacă vrei să cumperi 10 ouă
trebuie să iei și un kilogram de cuie...
în prăvălie e tot timpul întuneric

*

tata a fost la vasile la spital
și i-a dus compot și flori:
înainte de accident vasile
se credea cel mai bun gospodar din sat
acum se crede avion
așa-i vasile, spune tata,
nu s-a schimbat cu nimic

*

maria era ușă de biserică
până a dat popa peste ea
de-atunci e preoteasă

*

tata îmi spune că a citit într-o carte
despre o conferință
unde problema păcii
se discuta cu ușile închise

*

organul central de presă al Universului
cuprinzând câteva milenii de pagini
și-a dedicat ultimul număr
lui marx

*

bunicul care are 90 de ani
îmi spune mie taică,
și eu tot taică îi spun lui

*

vezi dacă tat-tu îi pocăit și nu bea
îi spunem lui gheorghe
când a fost eclipsa
și noi toți copiii am spart sticle
numai el n-avea de unde

*

tot când a fost eclipsa
am ieșit în curtea școlii
și învățătorul ne-a explicat în mod științific
cauzele acestui fenomen
numai eu în timpul ăsta
priveam peste gard
în curte la baba veronțea
care bătea mătănii
și nu mai pricepeam nimic

*

era ora de educație cetățenească
învățătorul vorbea frumos
în capătul celălalt al satului
auzeam glasul lui popa dondu
care striga: chiraleisa!

*

în 1949 de bobotează popa dondu
s-a dus la primar să-l sfințească cu busuioc
primarul i-a spus că el are în casă
tablouri mai sfinte
decât icoanele de la biserică
și nu l-a primit

*

în timpul războiului
pe soră-mea ioana
care n-avea nici un an
mama o ținea ascunsă
într-o ladă de muniție

*

bunicul care are 90 de ani
spune că s-a plictisit deja
și se duce în treaba lui
când l-am întrebat cum adică
el mi-a răspuns că
uite-așa, în general

*

înainte ferma asta se chema
ferma regelui
acum se cheamă
30 decembrie

*

de crăciun noi merseserăm
să-i colindăm pe-ai lui grigore
și când am intrat în casă
i-am găsit pe toți plângând
tocmai atunci primiseră un pachet
de pe front
cu toate lucrurile băiatului lor
și o scrisoare în care se zice c-a fost erou
din câte aveau după obicei
tot ne-au omenit cum se cuvine

*

unii stăteau acasă liniștiți
și fumau pipă
în casa lui iftimie
comuniștii țineau adunări pe ascuns
peste drum, la a lui nae,
alți oameni, în jurul unei cruci,
citeau din cărticica șefului de cuib
era în 1940 și pe atunci
eu mă jucam cu praștia

*

mișa s-a întors din război
ne-am dus mai mulți să-l vedem
el stătea în șezlong la soare
cu o pătură până la mijloc:
ce, mișa, ai căpătat reumatism
de când cu războiul, a râs unul,
eh, a râs și mișa, am căpătat
și și-a tras la o parte pătura –
avea picioare de lemn

*

pentru că împrumutase prea mulți bani
l-au găsit în grajd cu juvățul de la cai
legat de gât
avea ochii bulbucați, limba scoasă
însă mâinile din buzunare
tot nu și le scosese

*

era ursuz
și tot timpul se uita pe sub sprâncene
nici nu vorbea mult
din cauza asta a dat faliment
cu toată prăvălia pe care o avea

*

pe domnișoara din compartimentul nostru
gheorghe o privea cu jind
domnul din dreapta
ca pe o femeie ce i-ar fi fost bună de soție
bătrâna de lângă geam
o privea cu silă pentru că ea fuma
eu o priveam
ca pe cel mai frumos poem patriotic
din volumul de versuri pe care-l țineam în mână

*

de când a căzut din răchită
gheorghe e frumos și blând
uneori râde, alteori plânge
după cum se schimbă vremea

*

de când s-a-nsurat
cu o nevastă frumoasă
gheorghe și-a cumpărat ochelari
spune că-i trebuie mai mulți ochi

*

mătușa floarea grasă și melancolică
stătea în genunchi cu mâinile
împreunate în fața icoanei
și gângurea:
doamne, maica precistă,
fă să câștig eu o mașină
și mai fă lui gheorghe
să-i meargă rău!
în biserică miroase a tămâie

*

după ce-a făcut școli înalte
ileana lui gogu s-a-ntors în sat
doctoriță, dar mâinile tot așa crăpate
și butucănoase le are

*

a lui gogu nu mai răspunde la bună-ziua
are ochelari și galoși, i-ar lumea-i strigă: Notare
am auzit că la servici
are și mânecuțe negre și creion chimic

*

breabăn stă în vârful dealului
singur, și-a făcut casă acolo
și-l bat toate vânturile
dar asta nu pentru că-i primar

*

tată, cum se poate nenoroci un om?
he, he, râde el, în tot chipul
de exemplu?
de exemplu la o ședință, îmi spune el
și de data asta văd că nu mai râde

*

cum stă cu însuratul, tată?
după ce se codește o vreme îmi răspunde:
no, uite cum e: însurătoarea îi ca petrecerea
unde nevasta comandă muzica
și tu o plătești

*

domnu' învățător
și-a luat gazete literare
și după ce le-a citit ne spune
că pe la noi ar bate un vânt de proză

Postfaţă: Roman Istrati, un destin al nuntirii cosmice

Roman Istrati s-a ivit pe „podeaua zodiei" sale pentru a-și fereca „norocul în scripte de os" (*7 septembrie*), atunci când „a viscolit cu stele prin ogradă" (*vorbă grea*), iar el, poetul înnăscut, își dorea cu patimă un loc „în hora ce se cheamă nemurire" (ţară de sus), printr-o carte de poezie, la care a trudit ani în șir și care urma să poarte titlul „Barbut": am găsit printre manuscrisele și dactilogramele poeziilor lui mai multe „coperte de gardă" cu acest titlu și am înţeles, foarte curând, că din această viziune lirică s-au smuls ciozvârtele pentru „Miezul adânc", o carte frumoasă de poezie, care a văzut lumina tiparului în 1978, la Editura „Eminescu", cu Constanţa Buzea ca prefaţator și redactor de carte, o carte în care „peste toate gândește steaua ta luminând / o liniște fără căderi și elogii" (*miezul adânc*), dar o carte în care Roman Istrati nu se regăsea drept „pleoapa zilei despicată-n două" (*vorbă grea*).

O altă construcţie, durată cu aceleași „cărămizi", dar care nu aducea nici pe departe cu arhitectura întrezărită, deslușită și vestită de Roman Istrati, care își simţea sufletul „o șatră… nomadă, pustie / cu pasul domol ca vuietul ierbii" (*elegia ţiganilor*), pentru că „pe la noi ar bate un vânt de proză" (*colecţia de fluturi*), iar discursul amplu și conștient de sine, care să contureze o nouă mitologie românească printr-un expozeu lirico-epic trăit până la spaimă, până la „păpușa nopţii răstignită-n grindă" (*nunta*), îi fusese refuzat, în favoarea unui

zigurat conceptual încropit de cenzura comunistă, în care „clopotu-și sparge-n gură fluturi / lăptoși ca osul sfânt / de păpădie" (*somn*), renunţând la statutul său de clopot și la vibraţiile sale cosmice, în egală măsură misterioase și mistice, mistice și misterioase, iar reconstrucţia aceasta brutală l-a derutat pe poet, care a trăit cu amărăciune prădarea de sine, care nu-și mai putea purta „fiinţa în izvoare cu cerbii" (*elegia ţiganilor*), sufletul său vibrant, reverberat cosmic, fiind turnat în formele clasicizate ale cenzurii comuniste (patrie, poezie, sat).

Fără îndoială, deși nu s-a născut la sat, ci în teritoriul sacru al iconarismului bucovinean, Roman Istrati trăia și dragostea de patrie, într-o înrudire cu iubirea de patrie trăită de Ioan Alexandru, dar trăia, mai presus de toate, cosmicitatea de deasupra acestui spaţiu sacru, în care un „fum albastru umple casa noastră / din nou îl simt prin sânge colindând" (*nunta*), iar „în cer mesteacănul palid aprinde / neliniștite trepte de untdelemn" (*somn*), translaţia Cer-Lut, atât de profund iconaristă și atât de inspirat definită de un poet, pe cât de poet, pe atât de filosof, „dansează lutul gata să se-aprindă / cu furca mama-mpunge speriată / păpușa nopţii răstignită-n grindă" (*nunta*), pentru că doar *Mama Terra*, „doar mama ia-n lopată lutul morţii / cu care neștiut o să mă-nsor" (*nunta*). Da, asta urma să fie „Barbut", de Roman Istrati, poeziei lui fiindu-i premeditat un destin al nuntirii cosmice, cu „lungi păsări (care) te cutreieră noaptea" (*7 septembrie*), cu un „munte, în trupul tău de lumină / cocoșii-nnoptează-ntr-un cântec de seară" (*elegia ţiganilor*) și cu timpul vrăjmaș înfruntat în provocate și nenumărate ocazii: „îmi intră un taur prin venele slabe / intră mugind adânc, obosit / cum intră frigul încet în silabe" (*7 septembrie*). Roman Istrati dorea să își facă din mister mistica lirică, deci „din noapte singura mea hartă, / altă poruncă nu mai împlinesc" (*fratelui meu*), pentru a nu ajunge, în cele din urmă, la dureroasa, deși retorica, întrebare: „aceste vorbe cine mi le iartă?" (*fratelui meu*).

Încerc să-mi aduc aminte despre discuţiile noastre despre poezia lui, dar realizez că, întotdeauna, ca și „acum stăm triști și ceru-i orb de stele” (*vorbă grea*), Roman Istrati schimbând subiectul discuţiei, după obișnuinţa lui Constantin Ștefuriuc, „și-n cer / caii de lut mai nechează” (însingurare II). Și cu toate astea, a ţinut să-i lucrez eu cărţile de după, obligându-mă la o stare de veghe, prin care să ader „la înalta moralitate a florii” (*poem împotriva poluării mediului înconjurător*), o stare de veghe prin care „am tăiat din osia lungă a morţii / săbii cu care să baţi o cetate”, în vreme ce în „cameră fumul e ud de când zace / în candela scundă, uleiul se teme / și arde în somn, fără pace // pe jos răsturnaţi mor sâmburii goi / din care cu frică băut-am povara / războiul pornit se întoarce-napoi / și noaptea sub talpă-și strivește ţigara” (împotriva lui Sisif).

Stăm la sfat adesea; de când el a plecat, sfătuim împreună, „stăm triști și ceru-i orb de stele / tot cu genunchiu-n gură, amorţiţi” (*vorbă grea*), iar Roman Istrati veghează din Ceruri să nu mă împresoare „exacte / și mari orologii… cu ochi tulburaţi / de ferigă” (*miezul adânc*). Și totuși, nu înţeleg de ce s-a desprins atât de brutal de poezie, deși i-am oferit, de-a lungul deceniilor, o puzderie de motivaţii pentru reîntoarcere, inclusiv diplomele și premiile care i-au fost acordate la propunerea mea și de care, după cum văd într-un CV în manuscris, era cu adevărat mândru, pentru că, în fond, i se cuveneau pe deplin, eu fiind doar sortitul la a vedea, atunci când a fost nevoie de asta, că „o stea își arde lâna biruinţei, / prea mare-i nemurirea, noi fiind / doar sluga întâmplării și-a voinţei” (*gând 3*). Îi recitesc, pentru a nu știu a câta oară poemele (pe care tot eu le-am și cules), le las, apoi, să își dureze făgașul liniștit și prin sângele meu („și când te vei stinge, gândule? – când / o carne îţi va alunga speriindu-ţi steaua? / căci văd în somn cum voi căuta aiurând / un nufăr / cu care să-ţi curăţ tejgheaua”) „și vai, tu, sângele meu – neatinsule / lungi păsări te cutreieră noaptea / cum ar cutreiera singuratice insule” (*7 septembrie*),

fără să aflu răspunsuri, ci doar o nepământească furie, din care zvâcnesc spre cer păduri întregi de pumni încleştaţi.

„Nelumite, mirosul de rouă te-a îmbătat / cana din care bei cearcănul lunii / și cântecul simplu rușinat ca un bănuţ / pe care ţi-l lasă în palmă tăunii" (*celui nelumit*) odihnesc pe masa mea de lucru, frunzărite febril și de tine, de parcă am redescoperi împreună că „deasupra capului / steaua era coaptă ca un măr", că în veșnicia ruralităţii „învățătorul vorbea frumos / în capătul celălalt al satului / auzeam glasul lui popa dondu / care striga: chiraleisa!" (*colecţia de fluturi*), iar în veșnicia veșniciei, „în pacea sfinţită de ceasu-mpăcării / cuţite înalte așteaptă botezul / când fecioare-aplecate-n gură cu crezul / cinstesc masa cu semnul uitării" (*elegia ţiganilor*). Fără să poţi păși pe aceste urme, rătăcind sau fiindu-ţi interzisă calea, simţi nevoia să te dezbraci de soartă și de viaţă, să te despovărezi de tot și de toate și să de abandonezi în sălbăticia și cruzimea unui alt mister: „Pitic m-am născut / și fraţii dădeau la barbut // o ţigancă cu sâni de rășină / într-o noapte fără-nceput / mi-a ghicit în barbut // aurul moale și sfânt / cu-un pahar de pământ / l-am băut la barbut // tata uscat și amar // pentru un zar / m-a vândut la barbut // bun vândut…" (*barbut*).

Generaţia noastră a crescut într-o adevărată religie și cosmicitate literară, deslușind și vestind, în discursuri lirice distincte, revelaţii de care lumea, în dogmatismele ei ocazionale, nu mai avea nevoie de noi. Roman Istrati a refuzat adaptarea la dogmatismul vremii lui, în ciuda capacităţilor de a vedea, de a înţelege și de a vesti totul prin metafore proaspete, printr-un pictural literar remarcabil. S-a rupt de sine cu o stranie pudoare, iar textele lui poetice au zăcut, vreme de decenii, neatinse nici măcar de el, în adâncul unei cutii de carton, în care înghesuise fel de fel de fleacuri: „o tabacheră palidă, căruntă, / un bob de aur, așchii de piper / și trandafiri de lemn se vând sau chiar / tablouri cât o unghie de cer // miros de oameni și miros de

cai / se-amestecă în gustul de argilă / un flutur ambulant își lasă solda / pe o cămașă râncedă, umilă" (*talcioc*). În România contemporană nu mai este loc de noi. Nu ne mai găsim rostul și predestinarea. „Și lumea ţipă, caii, banii ţipă / aerul scuipă flori necunoscute / și-ascuns într-un surtuc de vinilin / doar un bătrân posac / vinde minute" (*talcioc*), dar paginile în care au picurat suflete rămân, tainice și misterioase, în adâncul unei cutii de carton – o realitate mai presus de tot și de toate, cea a poeziei care, vorba lui Mircea Motrici, și-a căutat și și-a aflat poetul. Roman Istrati este poet. Știu și sunt încredinţat că este. Doar despre noi, ceilalţi, nu știu ce să mai cred (**I. D.**).

cuprins